№ 18 Փետրվարի 13 (25) **1879** Փետրվարի 13 (25) № 18

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ

Արտասահմանից գրվում են այսպէս. Тифлисъ. Редакція „Мшакъ"

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թիւրքիայի հայերը դարձեալ անպատրաստ կը լինեն.— Ներքին տեսութիւն. Նամակ [illegible] Նամակ [illegible] Նամակ [illegible] Ներքին լուրեր.—Արտաքին տեսութիւն. Անգլիա. Թիւրքիա.—Մշակի հեռագիրները.—Յայտարարութիւններ.—[illegible]

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՀԱՅԵՐԸ ԴԱՐՁԵԱԼ ԱՆՊԱՏՐԱՍՏ ԿԸ ԼԻՆԵՆ

«Գի՞տէք, ընթերցող, ինչ են ասում հայերը, մանաւանդ Թիֆլիսեցիները, մինչև անգամ նրանք, որոնք անցեալ տարի գրված էին «Մշակին», երբ նրանց առաջարկում են գրվել մեր լրագրին: «Այս տարի չարժէ գրվել լրագրին, ասում են նրանք, որովհետև պատերազմ չը կայ և հայոց խնդիր չը կայ....»

Որովհետև անցեալ տարի հայերը գրված էին լրագրին, կամ հաւատով առնում էին հայոց թերթը, այն պատճառով, որ լրագիրը տպում էր հետաքրքիր հեռագիրներ, հետաքրքիր լուրեր: Որովհետև նրանց համար դա զուարճութիւն էր և ժամանակը անցնելու միջոց, և ոչ թէ պահանջ, ոչ թէ քաղաքական պատրաստութիւն....

Երբ երկու տարի սրանից առաջ զարթեցաւ հայոց խնդիրը, այսինքն Թիւրքաց հայերի դրութեան բարւոքման խնդիրը, մեր Թիւրքիական ցեղակիցները հասկացան որ իրանք անպատրաստ են այդ խնդրի աջողակ լուծմանը և նրան բարի վախճանի հասցնելուն նպաստամատոյց լինելու: Որովհետև Ռուսաստանի և Պարսկաստանի հայերը միայն այն ժամանակ համոզվեցան, որ անծանօթ լինելով իրանց Թիւրքահպատակ արիւնակից եղբայրների դրութեան հետ, անկարող են, նրանց ճգնաժամի րոպէին, օգնել նրանց նիւթապէս և բարոյապէս:

Թիւրքաց հայերը, բանն այն է, որ իրանց ձեռքումն ունենալով այդպէս անուանեալ սահմանադրութիւնը, մի տեսակ ինքնավարութիւն եկեղեցական և ազգային գործերում, այդ ժամանակի ամբողջ ընթացքում ա-չէին չարեցին, անպատրաստ մնացին:

Պարսկաստանի հայերը իրանց բոլոր թէ քաղաքական և թէ նիւթական յարաբերութիւնները Ռուսաստանցի և Թիւրքիացի ցեղակիցների հետ կորած, մնացին գտնվում մեկուսութեան մէջ:

Իսկ այդ ժամանակ, Ռուսաստանցի հայերը, հայոց ազգի միակ մասը, որ ամբողջ դարի ընթացքում, ապրելով ռուսաց խաղաղ տիրապետութեան տակ, բանականութիւն էր վայելում, ռուսաց հայերը չը ճանաչեցին ուսումնասիրել իրանց Թիւրքիացի արիւնակից եղբայրների դրութիւնը, Բարոյապէս և նիւթապէս աջակից լինելով, նրանք չը ճանաչեցին այդ երկար և խաղաղ ժամանակամիջոցում այնպէս պատրաստել իրանց ամբողջ հասարակական ույժերը, որ հարկաւոր րոպէին կարողանային բարոյապէս և նիւթապէս օգնել իրանց արիւնակից Թիւրքիացի եղբայրներին:

Ահա ճգնաժամը Թիւրքաց հայերի համար, հասաւ մի րոպէ, որ Թիւրքաց հայերի պէս մի կորած ազգին ներկայանում է հազիւ թէ մի անգամ հազար տարվայ ընթացքում,—և նրանք պատրաստ չէին:

Ո՞վ պէտք է նրանց քաջալերէր, ո՞վ պէտք է մեկնէր նրանց օգնութեան ձեռքը, եթէ ոչ նրանք, որոնք գտնվում էին նրանցից աջողակ դրութեան մէջ: Հայոց մամուլը Ռուսաստանում զարթեցրեց Թիւրքաց հայերի մէջ … , մամուլը առաւ նրանց մի գաւառը, հասկացրեց նրանց թէ գարերով անգործ էին մնացել.... Դրանք, կարծես, հասկացան, զգացին, … իրանց … , ամենքը … թէ պատրաստ չէին, պէտք է պատրաստվէին, պէտք է մեզ կրթէին, լուսաւորէին, մեզ … , … , և այլն, և այլն,—

բայց անցաւ ճգնաժամը և բոլորը կրկին մոռացվեցաւ: Այժմ չը կայ պատերազմ, այլ և չը կայ հայոց խնդիր, չը կայ Բեռլինի … , չը կան հետաքրքիր հեռագիրներ և թղթակցութիւններ լրագիրների մէջ, ասում են հայերը, … . Որովհետև ինչ հարկաւոր է կարդալ լրագիրները, հետաքրքրվել մեր Թիւրքահպատակ եղբայրակիցների դրութեամբ, ուսումնասիրել նրանց կեանքը, ասում են մեր, Ռուսաստանցի հայերս:

Որովհետև անուշադիր թողնենք նրանց: Իսկ մինչև այդ ժամանակ, թո՛ղ Թիւրքիայի հայերը, … և … , … իրանց հայրենիքից, … , թո՛ղ գաղթեն իրանց հայրենիքից … Հայաստանը,—և երբ կրկին (ո՞վ գիտէ երբ) կը ներկայանայ նրանց համար մի պատեհ րոպէ, թո՛ղ նրանք կրկին անպատրաստ լինեն յարմար դէպքից օգուտ քաղելու, թող լինեն հանգիստ արդիւնքներին … Երբ կը ներկայանայ պատրաստ րոպէն, թող ոչ մի հայ էլ չը լինի Հայաստանում....

Այո, ընթերցող, մենք ռուսաստանցի հայերս … , ինչ հարկաւորութիւն ունենք կարդալ լրագիրներ, ինչ հարկաւոր է մեզ … գրքեր, մեր … , հետաքրքրվել մեր Թիւրքիացի եղբայրակիցների … դրութեամբ....

Ահա լաւ չէ, որ իւրաքանչիւր հայ … միայն իր անձի և իր ընտանիքի հանգստութեան և նիւթական շահերի վրայ … , … թէ երկու … և երկու … է … , հայ … , … , … ոչ թէ …

… ուսումնասիրելու, այլ … մառը … , հայ … իր գրամները իր … , հայ … իր կեանքի … իւրաքանչիւր տարի … և … բանկային … ,—ինչ հարկաւոր է իր Թիւրքիայի ցեղակից եղբայրների դրութիւնը և կեանքը ուսումնասիրել, ինչ հարկաւոր է հետաքրքրվել նրանց ապագայով....

Թո՛ղ հայոց լրագիրները ինչ ուզում են գրեն, թո՛ղ հայոց լրագրողները կանչեն, աղաղակեն.... Պարտաւորութիւն....

Մենք որոշ պարտաւորութիւններ չենք ճանաչում, բացի մեր պարտաւորութեանց դէպի մեր գրպանը:

Դ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ [illegible]

[illegible] 16

[illegible] 1877 թ. № 88-ը [illegible] (сестра милосердія 1-го разряда) [illegible]

[illegible]

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 3 փետրվարի

[illegible]

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Աստրախան, 4 փետր.

[illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Бакинск. Извѣст.» [illegible]

[illegible] № 12-ի [illegible] Я тоже получаю эту газету, только ея листы валяются у меня не разрезанными. Я подписался ради того только, чтобы поддержать несчастнаго редактора. [illegible]

[illegible] «Извѣстія Кавк. отд. Импер. Русскаго Географ. Общ.» [illegible] 1877—1878 [illegible]

[illegible] «Кавказъ» [illegible] «Новости Армянской прессы» [illegible]

[illegible]

[illegible] «Народы Турціи. Двадцать лѣтъ среди Болгаръ, Грековъ, Албанцевъ, Турокъ и Армянъ.—Дочери и жены консула.—(С. Пет. Изд. Л. Ф. Пантелѣева. 1879)» [illegible]

[illegible]

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱ

«Indépendance Belge» [illegible]

[illegible] 99 [illegible] 2000 [illegible]

[illegible] 70,000 [illegible]